

ЗАТРИМАННЯ МИКОЛИ
МАРТИНЕНКА: НАБУ
ПРОДОВЖУЄ НАСТУП

Фонд
Демократичні ініціативи
імені Ілька Кучеріва

Україна у фокусі

Щотижневий
інформаційно-аналітичний
бюлетень

Квітень
17-23 2017

ГАЗЬКІ "ЧИТАННЯ"

ЮРИДИЧНА СПРАВА З ПОЛІТИЧНИМ ШЛЕЙФОМ

ЗМІСТ

ГАЗЬКІ «ЧИТАННЯ»: ЮРИДИЧНА СПРАВА З ПОЛІТИЧНИМ ШЛЕЙФОМ	3
ЗАТРИМАННЯ МИКОЛИ МАРТИНЕНКА: НАБУ ПРОДОВЖУЄ НАСТУП	5

ГАЗЬКІ «ЧИТАННЯ»: ЮРИДИЧНА СПРАВА З ПОЛІТИЧНИМ ШЛЕЙФОМ

Марія Золкіна

Політичний аналітик фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва

Перше рішення Міжнародного суду ООН у справі України проти Росії оголошено. Зважаючи на те, що стосовно двох складових позову України – ситуації в Криму і на Донбасі – Суд дійшов дещо відмінних висновків, то останні потребують і окремої оцінки.

Отже, попри всі деталі, про які йтиметься нижче, основним справді переможним моментом можна вважати те, що Суд визнав свою юрисдикцію стосовно обох кейсах – і щодо Криму (де це було очікувано) і щодо Донбасу (де більш ймовірно було, що суд відмовиться розглядати справу по суті). Саме рішення в частині Донбасу і додає, власне, оптимізму під час загальних політичних оцінок.

Так, Суд не задовольнив повністю вимог України щодо тимчасових заходів, причому, що стосується Донбасу, відмовив узагалі. Успішнішим, так би мовити, можна назвати результат стосовно заходів із Криму: і право Суду розглядати цей позов підтверджено, і тимчасові санкції частково запроваджено. Зокрема, безумовно, важливо, що окремим пунктом визначено зобов'язання Росії щодо забезпечення права на діяльність органів політичного представництва кримських татар, включно із відновленням роботи Меджлісу. Для найбільш вразливої групи на окупованому півострові – це однозначна перемога. Навіть якщо у внутрішній політиці Росії відносно кримських татар принципово нічого не зміниться. Ілюзій немає і щодо того, що зміниться ситуація із доступом до навчання українською мовою в Криму. Викликає запитання той факт, що рішення щодо представницьких інституцій кримських татар є, а от вимоги припинити переслідування та запобігти зникненню кримських татар, належному розслідуванню вже наявних випадків – немає. Тобто, і щодо Криму, і щодо Донбасу, є що аналізувати, й ані в першому, ані в другому випадках не можна оцінювати все у категоріях «чорне-біле» або «зрада-перемога». В той же час, рішення, а точніше відмова ухвалювати рішення про санкції через ситуацію на Донбасі, можливо, є цікавішим кейсом. З огляду на його політичні наслідки та ризики.

Отже, вимоги України про обмеження через ситуацію на Донбасі відхилили. Чи це фіаско? Аж ніяк. По-перше, на «перемогу» у сенсі задоволення всіх вимог України ніхто і не сподівався, а по-друге, добре те, що суд на початковому етапі в принципі визнає, що в діях Росії можуть бути ознаки порушення відповідної Конвенції про боротьбу із тероризмом. І ось цей другий момент свідчить про провал обраної Росією лінії захисту. Так, пригадаємо, що російська делегація практично взагалі не диспутувала щодо конкретних прикладів, які наводила українська сторона (обстріли у Маріуполі, у Волновасі, збитий МН-17 та інші), натомість доводила, що: а) це не юрисдикція даного суду взагалі; б) фактично на Донбасі мають місце

воєнні дії, тому розглядати звинувачення у тій чи іншій причетності до терористичної діяльності в контексті воєнних дій нібито абсурдно. В результаті – і перший, і другий «стовпи» позиції Росії реально були зруйновані рішенням Суду взятися за цю справу. І хоча термінологія «виграв-програв» тут недоцільна і неприйнятна, все ж можна сказати: визнання юрисдикції суду щодо Донбасу має однозначно більше значення, аніж відмова суду вдаватися наразі до санкцій проти Росії.

Поза тим, дипломатично і політично «розгорнути» ці позитиви в частині позову щодо подій на Сході так широко, як можна було б за умови принаймні часткового ухвалення тимчасових заходів, Україні не вдасться. Більше того, Росія в своїй дипломатичній та інформаційній діяльності, очевидно, тиснутиме якраз на те, що жодних санкцій немає – немає, мовляв, і предмету звинувачень. Інформаційні та політичні маніпуляції на цих підставах не забаряться, і скажемо чесно, для мало поінформованої або мало зацікавленої аудиторії будуть у чомусь переконливими. Чому? Вся суть у тих конкретних обмежувальних заходах, про які просила Україна. Тут була і вимога про контроль Росією її ж кордону для уникнення випадків його незаконного перетину людьми, технікою тощо; і про унеможливлення грошових переказів, інших видів фінансової та матеріальної допомоги, включаючи техніку і зброю, з території РФ – на територію «ДНР» та «ЛНР»; і про те, аби нові терористичні акти не мали місця та інші. Навіть якщо юридично рішення суду не задовольняти вимоги України виглядатиме «гладенько», то політичний післясмак (нехай нас пробачать юристи) лишається. Суд не знайшов підстав вдатися навіть до такого, здавалося б, політично «безпечного» заходу, як зобов'язання Росії до належного контролю її кордону з метою недопущення фінансової або збройної підтримки терористичної діяльності, що здійснюється проти цивільного населення в Україні з території Росії. Це з політичного чи фактологічного погляду українцям або обізнаним аудиторіям закордоном не потрібно пояснювати, що така підтримка не припиняється і завдяки їй існують так звані ДНР та ЛНР. Суду ж виявилось аргументів України недостатньо, аби визначити, що така підтримка з боку Росії є умисною та цілеспрямованою, а отже – і підстав для тимчасових санкцій не знайшлося. Згадаємо, що і сама Росія під час перших слухань наполягала серед іншого, наприклад, що за допомогою установки БУК мети збивати саме цивільний літак не було. І тут логіка російської делегації виявилася більш переконливою – вони заперечували не якісь факти, а скоріше наявність злого умислу в будь-яких діях, які українська сторона «приписувала» Росії.

За великим рахунком, Україна (за свідченнями офіційних учасників делегації, зокрема, і представників МЗС) і не мала на меті доводити умисність та обґрунтовувати наміри Росії на етапі визначення юрисдикції кейсів. Саме тому і йдеться про юридичну аргументацію, з одного боку, і політичний шлейф і політичні висновки, з іншого. Водночас за такої ситуації є і так би мовити «рекомендації» та «поради» для української сторони щодо того, в який саме спосіб краще будувати свою лінію поведінки під час розгляду справи по суті. Так, Україна очевидно зосередиться в широкому сенсі на двох ключових речах:

- Представленні доказів порушення Росією умов Мінських угод, ігнорування їх принципових положень. І в цьому разі це буде не просто забаганкою України або умовно комфортною позицією, «апробованою» на усіх інших міжнародних майданчиках. Зовсім ні. Справа в тім, що Суд відмовив у застосуванні тимчасових заходів щодо Росії, але зробив у своєму рішенні окреме посилання на існування Мінських угод і необхідність їх неухильного

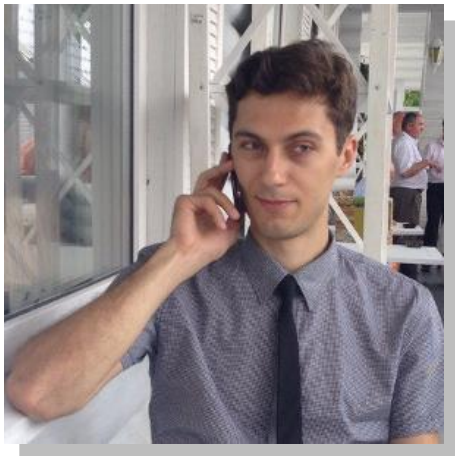
дотримання всіма сторонами. Спочатку це може здатися наче знуцанням: намірів та умислу у діях Росії не побачили, але от на необхідності виконання «мертвого» Мінського пакету наголосили. Але далі, під час розгляду справи по суті, це якраз зіграє в актив українській стороні, адже реальних фактів і доказів систематичного порушення Мінських угод Російською стороною в Україні достатньо. І більшість із них засвідчені єдиним «незалежним», з точки зору міжнародної спільноти, актором – місією ОБСЄ.

- Доведенні умисності дій Росії в контексті надання фінансової та матеріально-технічної підтримки тим, чиїми руками згадувані у кейсі терористичні акти здійснювалися.

Звичайно, тактика ще визначатиметься українською стороною, стратегія, можливо, трохи буде скоригована, але два вищезгадані «маяки» – це своєрідні підказки, що логічно впливають із оприлюдненої позиції Міжнародного суду ООН. Одне можна сказати точно: перший етап Україна пройшла, а це відкриває можливості готуватися до захисту своєї позиції щодо обох кейсів, винесених на розгляд Суду. При цьому готуватися, маючи розуміння того, яких саме аргументів Суду забракло зараз і як заповнити цей «дефіцит» надалі. Наскільки успішно українська сторона цим скористається – покаже час.

Оригінал: [«Український інтерес»](#)

ЗАТРИМАННЯ МИКОЛИ МАРТИНЕНКА: НАБУ ПРОДОВЖУЄ НАСТУП

Олексій Сидорчук

Політичний аналітик фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва

20 квітня детективи Національного антикорупційного бюро (НАБУ) затримали колишнього народного депутата Миколу Мартиненка, який пройшов до парламенту на виборах 2014 р. від партії «Народний фронт», однак добровільно відмовився від депутатського мандату наприкінці 2015 р. НАБУ звинувачує Мартиненка у виведенні коштів із державного підприємства «Східний гірничо-збагачувальний комбінат» («СхідГЗК») через підконтрольні йому компанії-посередники. 22 квітня суд відпустив Мартиненка на поруки народних депутатів; у відповідь представники Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП), що представляє сторону звинувачення, пообіцяли оскаржити це рішення в апеляційному порядку.

Як і у випадку з затриманням экс-голови Державної фіскальної служби (ДФС) Романа Насірова, дії НАБУ щодо Мартиненка стали несподіванкою як для суспільства, так і для представників правлячих кіл. Це може слугувати ще одним підтвердженням незалежності НАБУ від впливу інших органів влади. Свідченням на користь цього може бути й те, що Мартиненко навіть після відмови від депутатського мандату лишається одним із ключових гравців української

політичної системи, передусім завдяки тісним зв'язкам із керівництвом «Народного фронту» та впливу на депутатів цієї фракції, яка продовжує входити до складу парламентської більшості.

Затримання Мартиненка та висунуті в його бік звинувачення можуть свідчити одразу про кілька мотивів у діях НАБУ. З одного боку, журналістські розслідування в минулому неодноразово вказували на ймовірну причетність Мартиненка до корупційних дій з використанням свого політичного впливу, в тому числі й стосовно «СхідГЗК», тому поведінка НАБУ, вочевидь, має цілком зрозумілу мету зупинити масштабні корупційні оборудки. Крім того, серед усіх правоохоронних органів НАБУ лишається єдиним, що зважається розслідувати злочини високопоставлених представників нинішньої влади.

З іншого боку, зважаючи на те, що слідчі дії щодо Мартиненка тривають вже не один рік, рішення про його затримання може також свідчити про бажання керівництва НАБУ закріпити свою репутацію незалежного антикорупційного органу. Як свідчить справа Насірова, збір доказів і доведення вини впливової політичної фігури може тривати довго, а успішний результат цих дій зовсім не гарантований. Тож щоб підтримувати свій авторитет, НАБУ потрібно регулярно демонструвати суспільству власну активність. Це особливо важливо для цього органу у зв'язку з наближенням зовнішнього аудиту його діяльності.

Вочевидь, у справі Мартиненка не варто очікувати швидкого судового рішення. У той час як сумнівів у незалежності НАБУ з часом стає дедалі менше, доля звинувачень у бік Мартиненка та Насірова стане для НАБУ серйозним тестом на його професійність. Від цього великою мірою залежатимуть і перспективи започаткування справжньої боротьби з корупцією в країні. При цьому, зважаючи на глибоку вкоріненість корупційних практик у середовищі української політичної еліти, НАБУ навряд чи зможе самотійно вийти переможцем із цього змагання: для цього воно потребуватиме потужної підтримки опозиційних політиків, громадянського суспільства і навіть закордонних партнерів.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

*Ірина Бекешкіна
Олексій Гарань
Марія Золкіна
Руслан Кермач
Олексій Сидорчук
Андрій Сухарина*

Редактор випуску: Ірина Філіпчук